

5. **PROBLEMI U VEZI S DUŠOBRIZNIŠTVOM ISELJENIKA** (diskusiju predvodili vl. Vladimir Stanković, ravnatelj za dušobrižništvo Hrvata u inozemstvu, vlč. Bernard Dukić, voditelj hrvatske katoličke misije u Frankfurtu i o. Ljubo Krasić, voditelj hrvatske katoličke misije u Zürichu). U ovoj je grupi radilo oko 30 sudionika. Radu je prisustvovao kao gost dr Josip Horak, predsjednik baptističke vjerske zajednice u Zagrebu.

6. **JAVNO MNIJENJE O DUŠOBRIZNIŠTVU I APOSTOLATU** (diskusiju su predvodili dr Josip Turčinović, docent na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, vlč. Vladimir Pavlinić, urednik Glasa Koncila i vlč. Živko Kustić, novinar iz GK). U grupi je radilo oko 30 sudionika Tjedna.

7. **BRIGA SVEČENIKA ZA CRKVENU UMJETNOST** (diskusiju su vodili prof. Milutin Juranić, direktor dijecezanskog muzeja u Zagrebu i o. S. Badurina). Radu ove grupe prisustvovalo je oko 10 sudionika Tjedna.

8. **SUDBINA PROŠLOGODIŠNJIH REZOLUCIJA** (diskusiju vodili vlč. Franjo Jurak, župnik župe blaženog Marka Križevčanina u Zagrebu, vlč. Ivo Šešo, župnik u Ivankovu kod Đakova i vlč. Miroslav Agostini iz Vrhbosanske nadbiskupije).

Svaka je od ovih radnih grupa izabrala užu komisiju koja je sačinila rezoluciju svoje radne grupe, a onda je čitava radna grupa taj tekst prihvatila. Te su rezolucije preko noći bile umnožene u Centru KS i četvrtog dana ujutro predane svakom sudioniku u ruke, te se o njima vodila diskusija u plenumu (vidi poseban izvještaj o tome!).

U okviru Tjedna druge i treće večeri upriličen je za sudionike Tjedna neke vrsti zabavni program. Druge se večeri u 10,30 sati trebao davati film LJUBAV I PONEKA PŠOVKA, ali se zbog nestanka struje nije mogao prikazivati. Treće su večeri sudionicima Tjedna zagrebački renomirani glumci pod vodstvom redatelja Janka Marinkovića izveli dramu NAVJEŠTENJE (Annonce faite à Marie) od Paul Claudela. Sudionici su pokazali velik interes za tu dramu.

I ove je godine za vrijeme Tjedna bila upriličena u gimnastičkoj dvorani i u drugim prostorijama Dječakog sjemeništa izložba crkvenih predmeta i kršćanskog tiska (Kršćanska sadašnjost, Glas Koncila, HKD sv. Ćirila i Metod, Veritas). U velikoj dvorani izlagala je svoj tisak i Matica hrvatska. U jednoj prostoriji bila je organizirana posebna informativna služba APOSTOLAT OBITELJI (izložena je bila literatura, fotografije, grafikoni i drugi izlošci o obiteljskim problemima, posebno o krizi nataliteta u Hrvatskoj). Kršćanska sadašnjost nam je i ove godine pomogla pruživši svoje usluge za umnožavanje materijala za Tjedan. Na toj im pomoći srdačna hvala.

1. HOMILIJE NADBISKUPA MONS. Dra F. KUHAČIĆA

1. homilija (26. siječnja)

Draga moja braćo svećenici!

Okupljene na ovom svećeničkom tečaju sve vas pozdravljam sabrane iz svih krajeva drage Hrvatske i iz svih pokrajina ove zemlje. Dobro došli!

Ovaj tečaj obrađuje temu koja je tako povezana s našim životom, s našom osobom, s cijelom našom opstojnošću. Tema je »SVEČENIK U KRŠĆANSKOJ ZAJEDNICI«!

Predavači će nastojati dati za određene stavove i pitanja toga velikoga sadržaja svoje odgovore, ili smjernice traženja, ili neka rješenja.

U ovoj euharistijskoj slavi mi ćemo se danas zaustaviti na jednoj riječi: **VJERA!**

»Ako je tko žedan, neka dođe k meni! Neka pije, koji vjeruje u mene!« (Iv 7, 37—38.) To je Isusova riječ!

Draga moja braćo! Da bismo o svećeniku zaista razmišljali plodno, blagoslovljeno i pozitivno, moramo to svećeništvo gledati u svjetlu vjere. Radi se tu o našem odnosu prema Isusu Kristu i prema Božjem narodu. Nalazimo se, zapravo, u situaciji onih prvih Isusovih pozvanika i poslanika, apostola!

Bili su uzeti iz svoga životnog miljea, iz svoga zvanja. Isusov poziv: Dođi i slijedi mene, rastavio ih je od mreža i mora, a Mateja od njegove carinarnice.

Morala je te jednostavne ljude maloga i mukotrpnoga života privući neka čudesna snaga da su pošli za Isusom ostavivši sve (Mk 19, 28). Isus ih je vezao za svoju osobu, za svoj život i hranio ih je svojom objavom. Zelio je da mu budu suradnici i da nastave ono što on čini.

Apostoli su sve više otkrivali Isusa Krista i sve više su ga prihvaćali vjerom! Vjerovali su sve što im je on objavio i tu vjeru pratilo je silno povjerenje! Oni su se njemu predali! Nisu još znali što to znači, kako će to duboko zahvatiti njihovo biće i cijeli njihov život. Nisu ni slutili možda cijenu toga poziva ali imali su povjerenje! Iz te vjere i povjerenja rasla je i njihova ljubav prema Isusu. No, Duh Sveti ih je tek uveo u svu istinu (Iv 14, 26). Duh Sveti je božanskom svjetlošću obasjao apostolima Kristov misterij! Predali su se sada svom velikodušnošću Sinu Božjemu, Bogu među njima prisutnome, kad ih je Duh sveti obogatio svojim darovima. Kad ih je Duh Sveti uveo u istinu, bili su svjesni svoje zadaće. »Kao što je mene poslao Otac, i ja šaljem vas!« »Zato idite i učinite sve narode učenicima mojim... Učinite ih da vrše sve što sam vam zapovjedio« (Mt 28, 10—20). »Idite po svem svijetu i propovijedajte Radosnu vijest svakom stvorenju. Tko bude vjerovao i pokrstio se, spasi će se; tko ne bude vjerovao, osudit će se« (Mk 16, 15—16).

Apostoli su bili svjesni da ih Isus uzima u svoj smisao, u svoje poslanje i da ih šalje. Prihvatili su to vjerom u kojoj je bio prisutan Duh Sveti! S tom su vjerom pošli naviještati Evandjelje. Iz njihova odnosa prema Isusu Kristu, koji ih šalje, nastaje i odnos prema onima kojima su poslani, kojima će prenijeti sav sadržaj Božje objave. Sjetva će roditi žetvom, vjerom onih koji budu primili Božju riječ i s povjerenjem se predali Isusu Kristu. Oko njih je počela rasti zajednica vjernika, obitelj Božjega naroda, grijana zaista Kristovim Srcem iz kojeg struji sva milost, svjetlo i toplina!

Prije dolaska Duha Svetoga vjera apostola bila je sigurno kušana, nije bila bez straha, tjeskobe. Bili su slični Petru koji je želio doći k Isusu po vodi! Petar je u svom oduševljenju i pouzdanju učinio prve korake po vodi. Ali počeo je sumnjati. Čim je počeo sumnjati, čim se prestrašio valova i tamne dubine, počeo je tonuti ali i vikati iz svoje tjeskobe: Spasi me, Gospodine (Mt 14, 30). Odmah Isus pruži ruku, prihvati ga pa mu reče: »Malovjerni, zašto si posumnjao?« (Mt 14, 31).

Kad su se apostoli morali suočiti s jednim poganskim svijetom, nije li im se činilo kao da su izašli iz lađice na uzburkano more? Ali nakon što ih je Duh Sveti rasvijetlio i ojačao, nisu više sumnjali. Za vrijeme muke su sumnjali. Kad su vidjeli da se ruši njihova nada, jer je bila možda krivo postavljena, sigurno su bili veoma uzdrmani u svojoj vjeri. U raspetom Učitelju sve se je srušilo! Ali uskrsnuli Gospodin izvlači ih iz voda sumnje, ponovo im učvršćuje povjerenje da ih konačno sasvim utvrdi u vjeri Duhom Svetim! I premda su se susretali s progonima, s nerazumijevanjem i s tvrdodom mnogih srdaca koja nisu prihvatila Božju riječ, ipak više nisu klonuli. Znali su da moraju biti vjerni Isusu Kristu, jer su se njemu predali. Za njega žive! Njegovo poslanje ostvaruju! Od njega su poslani i žive za braću koja su uzjerovala! Ta su braća opet s punim povjerenjem u njihovo svjedočanstvo položila svoju vjeru!

Draga moja braćo! Promjene našega svijeta, sve ovo idejno strujanje izvan Crkve i u Crkvi, sva ta tjeskoba cijeloga čovječanstva, koje zaista proživljava napeto vrijeme i napete dane da stalno živimo pod nekom mračnom sjenom katastrofe, sve to izgleda kao uzburkano more po kojem svećenik mora hodati nošen pouzdanjem i vjerom u Isusa Krista! Nije lako kad pod tobom zjapi dubina! Tama ispod tebe i oko tebe!

Što se traži od nas! Silna vjera! Ne smije biti tame u nama!

Malovjerni, nemojte sumnjati!

Nemoj posumnjati u Isusa Krista! On te zove! Nemoj posumnjati u prisutnost Duha Svetoga koji životvorno djeluje. Nemoj posumnjati u poslanje Crkve koja želi da budeš graditelj Crkve Božje! Sačuvaj vjeru!

Sačuvajmo vjeru kao objektivni sadržaj Božje riječi! Vjeru koju smo primili! Vjeru koju moramo predati! Vjeru koju svijet od nas očekuje!

Da, draga moja braćo, u tome je silna važnost! Ljudi, kako reče danas papinski pronuncij, žele sigurnost! Baš zato jer ima toliko sumnji, toliko agnosticizma, toliko ateizma koji sve više preplavljuje ljudska srca, baš zato ljudima treba sigurnost!

Što vjerujemo? Što nam je to Krist predao? Koji je to sadržaj vjerovanja Svete Crkve koje nas je ona kao majka učila? Ima istina u koje nikada ne možemo posumnjati! Ima istina koje nikada ne možemo zanijekati a da ne bismo bili nevjerni samom Isusu Kristu, njegovoj objavi, da ne bismo bili nevjerni i onom narodu kojemu nas je on poslao i koji od nas očekuje sigurnu riječ svjetla! Sigurnu riječ Istine! Ali zato ta vjera u nama mora biti s poniznošću prihvaćen dar Božji!

Naša vjera kao subjektivni odaziv, kao subjektivno prihvaćanje objektivnoga dara Božjega mora biti ponizna! Zajedništvo Božjega naroda gradi se na vjeri Crkve! Tu vjeru Crkve mi prihvaćamo cijelim svojim bićem i cijelim svojim svećeništvom da bismo je svjedočili, da bismo je živjeli!

Za čvrstoću vjere potreban nam je Duh Sveti!

Da ne bismo hranili ljude sumnjama i učinili još tjeskobnijima, da bismo ih zaista hranili sigurnom Božjom riječju, vjerom Crkve, moramo biti puni Duha Svetoga! Tu su nam apostoli primjer poslije Duhova. Tu nam je primjer đakon Stjepan za kojega kažu Djela apostolska da je bio pun »milosti i snage« (Dj 6, 8), što znači pun Duha Svetoga!

Kad se radi o Božjoj riječi, mi smo svojom snagom uvijek kratkoga dometa, jer su to takve dubine da mi samo silama svoga intelekta ne možemo ići suviše duboko i sigurno u njih! Mora nam biti učitelj Duh Sveti!

Stoga današnjim svećenicima na osobit način moramo preporučiti, savjetovati poniznu otvorenost Duhu Svetomu, poslušnost Duhu Svetomu, vjeru u Duha Svetoga, pobožnost Duhu Svetomu, da Duh Sveti, koji je na Duhove postao nov kvalitet povijesti, duša Crkve, da on rasvjetljuje našu vjeru i da nas sačuva od zablude, da nas sačuva od neistine, da nas sačuva od sumnje. Sumnja je nevjernost Isusu Kristu i Božjem narodu! Božji narod očekuje od nas sigurnu riječ vjere! Nemojmo ga hraniti ljudskim hipotezama!

Molimo: Gospodine, umnoži nam vjeru! Ako smo kada pali u napast sumnje, prihvaćamo sada u poniznoj vjeri sve ono što nas je učila Majka Crkva i o Trojstvu, i o Kristovu božanstvu i njegovu uskrsnuću, i o Euharistiji, i o duhovnom svijetu i velikoj nadi! Sve će to Majka Crkva predati i budućim naraštajima! Sve je to nas naučio kroz Majku Crkvu Duh Sveti! Mi to svojim svećeništvom svjedočimo i živimo!

Budimo ljudi molitve! Duhovni život je zapravo svjesnost vjere! Ako je vjera zaista trajno svjetlo u nama koje rasvjetljuje i naše putove, i naše sudove, čitavu našu egzistenciju, ako mi iz vjere crpimo sva svoja nadahnuća i polet, onda je nužno da vjera bude naš život! On se očituje baš u tome što nazivamo duhovnim životom! To je život duboke molitve! To je život Božje prisutnosti u nama kojom je onda Bog prisutan i među nama i među našom braćom!

Ovu svetu misu prikazujemo baš s tom nakanom i molitvom da Duh Sveti bude u nama učitelj naše vjere! Neka umnoži u nama sve svoje darove: mudrosti, znanja, razuma, jakosti, savjeta, pobožnosti, straha Božjega! Samo tako ćemo biti ono što od nas očekuje Isus Krist, Božji narod i današnji svijet! Amen.

* * *

2. homilija (27. siječnja)

Draga moja braćo svećenici!

Kad je Koncil stvarao konstituciju Lumen Gentium, kad je nastojao produbljenom teologijom o Crkvi izraziti vjeru Crkve u samu sebe, u svoj misterij, koji se uvijek ostvaruje susretom božanskoga i ljudskoga, osmim poglavljem te Konstitucije Koncil je izrazio svoju vjeru, odnosno što Crkva vjeruje o Mariji, Majci našega Gospodina.

Osma glava konstitucije Lumen gentium duboko je razmatranje o Mariji kao Majci Spasiteljevoj, Majci Crkve i Majci čovječanstva.

U svakoj ljudskoj obitelji materinstvo ima svoj dubok smisao. Izraslo je iz Božje misli. Sve što je stvoreno, izraslo je iz Božje misli, sve što je praćeno Božjim nakanama, sve je usmjereno prema cilju što ga je postavila Božja narav. Tako je i materinstvo očitovanje Božje misli. I materinstvo bismo mogli nazvati misterijem.

Zapravo bi majke trebale govoriti o materinstvu. Mislim da mi ne možemo dovoljno izraziti kako majka doživljava svoje materinstvo, kako ga živi, što sve materinstvo od nje traži, u kakve je sve tjeskobe unosi. Mi to ne možemo izraziti dovoljno autentično, jer je to jedan svijet, jedna tajna koja nama prilično izmiče.

Međutim, s povjerenjem u Božju stvaralačku misao i ljubav možemo računati s time da je materinstvo tako duboko sadržajem, smislom, i bogatstvom, Bog je htio da se ljudski život rađa iz materinske ljubavi. To je opravdanje poštovanja materinstva iz samoga stvaranja. Ali postoji i otkupiteljsko opravdanje materinstva. Bog nam ga objavljuje, pokazuje utjelovljenjem.

Sin Božji dolazi da oslobodi čovječanstvo od grijeha i da ga sabere u zajedništvo Božje obitelji! Dolazi rođen od žene, kako kaže sv. Pavao u poslanici Galaćanima (Gal 4, 4). O toj Pavlovoj riječi »rođen od žene« imate kratko razmatranje na svršetku knjige »Marija u Bibliji«, što ju je izdala nedavno Kršćanska sadašnjost. Spasitelj je rođen od žene! Ta žena bila je Marija!

I to nam mora nešto govoriti, da Bog na taj način ostvaruje utjelovljenje. Sin Božji htio se je tako uključiti u čovječanstvo, i u njegov život, i u njegovu patnju, i u njegovu smrt, da je rođen od žene. Ona nije Majka našega Spasitelja samo u onom užem smislu da je njegovo tijelo od njezina tijela i njegova krv od njezine krvi, da je on kost od njezine kosti. Bog je nju još dublje i šire uključio u plan spasenja. Uključio ju je u povijest spasenja, uključio ju je u Crkvu. Uključio ju je u Općinstvo svetih! Isus s križa govori: »Ženo, evo ti sina!« ... »Evo ti majke« (Iv 19, 26—27).

Biskup Sheen je dao u jednom svom razmatranju tumačenje zašto Isus u tom trenutku svoju majku naziva ženom! Ima tumačenje o tome i u knjizi »Marija u Bibliji«! Iznose se duboki teološki razlozi, Isus s križa stavlja svoju Majku u jedan poseban odnos, u odnos prema cijeloj Crkvi, a možemo reći, i cijelom čovječanstvu. Bog nije htio da obitelj Crkve bude bez materinstva! To su mjesto i ta uloga po Božjem planu dani Bezgrešnoj i Poniznoj Službenici Gospodnjoj (Lk 1, 39). Osmu glavu konstitucije Lumen gentium otkriva nam smisao Marijinog materinstva u životu Crkve!

Ako je, dakle, Marijino materinstvo silno puno sadržaja, smisla i dubine u životu Crkve, onda Marija mora imati svoje mjesto i u našem osobnom životu, posebno u našem svećeničkom životu. Kad to vjerujemo, znat ćemo i zajednicu Božjega naroda rasvijetliti smislom njezine prisutnosti u životu Crkve.

Ne zaboravimo nikada da je ona svoje materinstvo živjela — kao i svaka majka — žrtvom i tjeskobom. Mislim da možda život nijedne žene nije bio tako ispunjen tjeskobom kao što je to bio život Presvete Djevice.

Kao što se cijeli život našega Gospodina odvijao u sjeni križa dok konačno nije došao i njegov veliki čas (Iv 13, 1), tako je on i svoju Majku unio u tu sjenu križa, unio ju je u svoj život. Ona je to prihvatila potpunim predanjem. Darovala je samu sebe za spasenje svijeta.

Mama ima u obitelji svoj poseban odnos i službu. U Mariji je to sve potencirano u dimenzijama Crkve i spasenja. Duh Sveti je na izvanredan način prisutan u njezinu materinstvu!

Ona u obitelji Crkve ima svoj materinski odnos i službu! Ona služi obitelji Crkve, kao što majka služi svojoj obitelji cijenom izgaranjem čitave sebe, stalnim svojim predanjem i često puta obiljem svojih skrivenih i nepoznatih patnja. Marija je tu cijenu uložila za vrijeme svoga zemaljskoga života.

Znamo da je Objava Božja završila, kažemo, smrću posljednjeg apostola, rekli bismo, ona službena objava Božja, onaj sadržaj vjere što je Bog htio objaviti čovjeku od svojih beskrajnih tajna, nakana i ljubavi prema čovjeku. Međutim, znamo da zajedništvo života Isusa Krista s Crkvom i u Crkvi, da djelovanje Duha Svetoga u Crkvi i po Crkvi traje. Nebo i zemlja žive

zajedno! Ovaj Narod Božji na svom povijesnom hodu praćen je suživotom Neba, suživotom slavne Crkve koja živi zajedno s nama u Bogu duboko urojneno zajedništvo ljubavi.

Stoga i Marijino materinstvo, makar ona živi dušom i tijelom nebeski život u vječnosti, znači njezinu aktivnu i dinamičnu prisutnost u životu Crkve. To je materinstvo koje stalno djeluje na način koji mi ne možemo shvatiti. Često puta ne možemo shvatiti ni svoje rođene mame u dubini njezina materinstva.

Rekao sam da je službena Objava završena. Ali postoje u Crkvi još uvijek privatne objave Majke Božje koje nam mnogo govore. One nam otkrivaju Marijinu aktivnu prisutnost u povijesti, Marijinu stalnu brigu i nastojanje oko spasenja čovjeka. Sto je čovjek grešniji, njezina je briga veća; što je čovječanstvo u većoj opasnosti, njezina se ljubav očituje većim bogatstvom; što više tonemo u bijedu ljudske egzistencije, to nam je ona bliža. Sve te intervencije Majke Božje u povijesti svijeta i Crkve, koje je Crkva priznala kao svrhunaravno očitovanje, imaju dubok smisao. Uzmimo Lurd i Fatimu. Ipak ne možemo baciti u arhive, ne vodeći o njima računa, ni ona svjedočanstva koja je Bog dao svojom svemoći tim ukazanjima. To su ozdravljenja znanstvenom metodom ustanovljena kao čudesna. Govore nam da Majka živi sa svojom djecom! Mama živi s nama! Zabrinuta je za nas. Ljubi nas i djeluje!

Draga moja braćo, i mi sami moramo ponovno ispitati svoj odnos prema Majci našega Gospodina, prema Majci Crkve i čovječanstva, jer kao što Krist pripada cijelom čovječanstvu, tako mu pripada i njegova Majka.

Budimo svjesni toga da je ona od Boga uključena u život Crkve kao što je uključena u život Isusov! Ne zaboravimo da je prva zajednica vjernika, sabrana oko nje, molila da dođe Duh Sveti. I naša zajednica sabrana oko Marije mora moliti dolazak Duha Svetoga. Marija je najljepši izraz onoga raspoloženja kojim čovjek mora biti otvoren Božjem dolasku. »Ona ima prvenstvo među poniznima i siromasima Gospodinovim, koji s pouzdanjem od Njega očekuju i primaju spasenje« (LG br. 55). Ne misli se samo na siromahe u materijalnom smislu. Ti siromasi, ti ponizni, Gospodinovi su ljudi koji žive često puta svoju nemoć u takvoj situaciji da zapravo nikada ne mogu doći do pravde, do slobode, do ljubavi, ali su otvoreni Božjoj pomoći i predaju se toj Božjoj pomoći.

Ako se hranimo Marijinim duhom — a pobožnost prema Njoj znači hraniti se njezinim duhom, ići u školu njezine vjere i ljubavi, znači učiti se strpljivosti u njezinim tjeskobama i upijati raspoloživost njezine duše Božjoj volji — postat ćemo u raspoloženjima svoga srca njoj slični!

Slijedimo njezin primjer i bit ćemo pomognuti njezinim razgovorom. Njezino materinstvo prema nama je njezino posredovanje milosti!

Ove se godine spremamo za Marijanski kongres! Rekao sam to više puta i ponavljam: međunarodni Marijanski kongres smatram velikom milošću za naš narod i baš za ovu situaciju tako punu briga i problema. Smatram Marijanski kongres velikom milošću i za našu Crkvu. Da, ljudi traže, smatraju se odgovornima da sa svoje strane dadnemo što više, učinimo što više, da se žrtvujemo što više kako bismo spasili naš današnji naraštaj. I referati koje smo čuli, a koji su u nekim izjavama veoma oštro stilizirani, imaju tu nakanu da nas zamisle, da nas povedu u engagement. No, draga moja braćo, u radu za kraljevstvo Božje, za sabiranje ljudi u zajednicu Kristove braće i Božje obitelji, zaista nije dostatan samo ljudski napor. Potrebna je milost. Potreban je Duh Sveti! Potrebna nam je sila odozgo kao i apostolima (Lk 24, 49)

Molimo s Marijom, Ovaj Kongres neka bude molitva cijeloga naroda, okupljena oko Marije, da nam Duh Sveti pomogne, da našu Crkvu rasvijetli, obnovi, kako bi ona zaista objavila Isusa Krista ovom našem naraštaju. Morat ćemo nastojati razmisлити kako bismo Kongres učinili prisutnim u svojim župama, dekanatima, biskupijama. Kongres neka ne bude za nas samo ona tri dana svečanosti od 12. do 15. kolovoza. Neka bude već sada među nama prisutan! Molimo!

Jedno bih vas zamolio, moja braćo! Budimo veoma ozbiljni kad odgajamo vjeru puka Božjega, kad odgajamo pobožnost puka Božjega, kad odgajamo tu privrženost i odanost Naroda Božjega Majci Božjoj.

Moramo biti vrlo ozbiljni da ne bismo možda potcijenili i povrijedili one jednostavne ljude koji mole na svoj jednostavan način; da ne bismo možda prezreli molitvu jednostavne bake koja drugo ne umije nego prebirati zrnca svoje krunice, a u što ona sabire svoju vjeru i svoju ljubav! Vjerujte, Bog uvijek gleda na siromaha, na ponizne i sagiba se do nemoćnih, a oni se nama možda čine suviše nemoćni i nepoučeni a da bi što doprinijeli u gradnji Božjega kraljevstva! Baš gledajući tu molitvu siromaha Gospodnjih, Bog će blagoslivljati trud onih koji rade, koji opet na svoj način ulažu svoju ljubav u vjeru u rast Božjega naroda!

Potičite na molitvu! I na molitvu krunice! Nije uzalud Presveta Djevica preporučila molitvu krunice! Ako mi sami naučimo dobro moliti krunicu i ako svoju braću to naučimo, ona će više upoznati Krista, otvorit će se Duhu Svetomu!

Jedan naš student tu u Zagrebu rekao mi je da su ga u jednom krugu mladih (dakako, na drugi način vođenih, jer mladi imaju samo ono što im se daje) ismijali što on još moli krunicu! Odgovorio im je da se ništa ne bi mogao složiti s njima, jer on krunicu smatra veoma ozbiljnom i sadržajnom molitvom koja zahtijeva veliku koncentraciju. Stoga je moli kad se može za nju sabrati! Rekao im je to: Nemate prava prezreti molitvu moje majke!

U ovaj naš euharistijski susret uključimo veliku nakanu da Marijanski kongres donese plodove obnove naše Crkve i našega naroda koji je u svojoj patničkoj povijesti uvijek bio potreban materinske zaštite Bogorodice. Potrebno nam je obraćenje i ujedinjenje! To će biti djelo Duha Svetoga! S Marijom molimo za njegov dolazak! Amen.

* * *

3. homilija (28. siječnja)

Draga moja braćo svećenici!

Isus Krist je ugaoni kamen. Isus Krist je Alfa i Omega (Otk 1, 8)! Isus Krist je središte naše vjere! On je objavitelj Oca. On je s Ocem darovatelj Duha Svetoga! On je objavljena ljubav raspeta na križu!

Zajednicu svojih vjernih zamislio je kao zajednicu ljubavi!

Otkada se u svijetu, u njegovoj povijesti nastanio grijeh; otkada je organizam čovječanstva počeo trovati rak zla, otkada je taj organizam mučen napetošću mržnje, započela je tužna povijest svijeta.

I u tu tužnu povijest svijeta, ranjenu, razbijenu, mučenu, ulazi Bog, utjelovljuje se Bog da oslobodi, da preporodi, da obnovi i sabere u jedno davši najautentičnije tumačenje ljubavi. Stoga on ima pravo zapovijedati ljubav. On ima pravo od svojih učnika zahtijevati ljubav, jer je on tu ljubav objavio cijenom križa. On nije sebe stavio u središte kao cilj u tom smislu da sebi osigura zgodan i ugodan život u toj mučnoj povijesti, nego je sebe postavio u središte kao žrtvu, kao potpunog darovatelja samoga sebe da bi potpunim predanjem samoga sebe bio liječnik te mučene povijesti i osloboditelj čovjeka.

On govori križem ozbiljno i uvjerljivo. Raspeta Isus Krist na križu sigurno je riječ koja mora odiektivati u ljudskim srcima, koja mora pozivati ljudska srca da se otvore božanskoj stvarnosti ljubavi!

Draga moja braćo, to je sigurno njegova najveća zapovijed, to je temelj Crkve, i u ovom svijetu, razdijeljenom, mučenom, u ovom svijetu koji su razbile tolike ideologije, koje su osim toga postale i idoli i poslale milijune ljudi u smrt, u ovom svijetu u kojem se ljudi tako krvavo suprotstavljaju jedni drugima u uništavajućoj mržnji, u ovom svijetu Isus Krist želi biti Spasitelj, liječnik i osloboditelj.

Kako? Po kome? Po Crkvi! U tom svijetu mora živjeti Crkva, zajednica onih koji u njega vjeruju, koji su mu se predali, koji su ga prihvatili, da bi onda ta zajednica, ta Božja obitelj zaista bila lijek svijeta, da bi iznutra mijenjala ljudske odnose i da bi učinila prisutnom Kristovu spasiteljsku i oslobodilačku ljubav u svim odnosima, na svim razinama i u svim povijesnim uvjetima!

Stoga Isus Krist na posljednjoj večeri daje svoju novu zapovijed: »Ljubite jedan drugoga!« (Iv 13, 34) Ali to nije lako! Lako je propovijedati ljubav! To je vrlo lako! Samo, mi znamo da se svijet ne mijenja mnogo samim tim naviještanjem ljubavi! On se može mijenjati samo ostvarenjem ljubavi! A to nije lako! To mi sami znamo da to nije lako! Lako je druge pozivati da ljube, lako je drugima upućivati ukore što ne ljube, ali teško je početi ljubiti u samom sebi. Teško je u samom sebi ostvarivati tu zapovijed ljubavi. A u tome se zapravo sastoji totalno obraćenje čovjeka!

I nitko nema prava nazvati se učenicom Kristovim ako nije spreman da se — dakako milošću Duha Svetoga pomognut — uhvati u koštac sa samim sobom i da u sebi hoće ostvarivati iskreno, ponizno, hrabro i odlučno to totalno obraćenje, da Krist bude u njemu ostvarena ljubav prema Bogu i prema svakom čovjeku!

Toliko se govori o strukturama! Čovjek živi u vremenu i u prostoru! Po svojoj vidljivosti on je nužno uključen u strukturu! Ljudsko društvo jednostavno ne može biti bez struktura, jer je ljudsko društvo organizam. Isto tako i Crkva! Ona je vidljiva jer smo mi vidljivi! Ušli smo u nju krštenjem, unronjeni u smrt Kristovu (Rim 6, 3) — a to znači u najnesebičniju ljubav — da bismo uskrsnuli iz te smrti Kristove preobraženi u obraćenju ljubavi! Krštenjem smo ušli u vidljivu strukturu Crkve. Zovimo to organizam! Zovimo to Otajstveno Kristovo Tijelo, sastavljeno od udova, kako to razlaže Sv. Pavao u svojoj poslanici Korinćanima (1 Kor 12—30). Glava ne može reći rukama: ne trebate mi! Ali isto tako ni ruke ne mogu reći glavi: ne trebaš nam! Nužno je da cijeli taj tajanstveni organizam Božjega naroda živi zajedništvo ljubavi u Duhu Svetom!

Strukture mogu imati bitni sadržaj koji ostaje uvijek kao nužni uvjet da organizam živi svoj život! Ali može biti nebitnih sadržaja struktura, koje prema tome mogu varirati, mogu se mijenjati prema povijesnim uvjetima i prema povijesnim obvezama koje Crkva ima u čovječanstvu kao svjedok, objavitelj i izvršitelj ljubavi, izvršitelj riječi (Jak 1, 22).

Dakle, moramo računati s time da Crkva kao organizam Otajstvenog Kristovog Tijela nužno živi od onih temeljnih struktura koje je sam Isus Krist postavio, koje je sam htio i koje sam Duhom Svetim podržava kroz cijelu povijest Crkve da bi baš kroz tu temeljnu strukturu Crkve ostao organizam živ, da bi autentično rastao, da bi se istinski razvijao! Obnova toga organizma ne može se ostvariti tako da si odsiječemo glavu ili ruke! Kad se pak radi o onim strukturnim uvjetima koji su zaista promjenljivi, koji su zaista relativni i koji u određenoj povijesnoj zahtjevnosti i odgovornosti više ne mogu pomoći sluzenje Crkve da bi bila svjedočanstvo ljubavi, onda se o tim relativnim komponentama organizma može zaista raspravljati i tražiti bolja rješenja.

Ali jedno je sigurno! Organizam Crkve ne može se obnavljati izvana. Organizam Crkve može se obnavljati samo iznutra. Opet bi to bio samo prazni i pusti formalizam ako bismo ne znamo kako izmijenili te naše strukture, a ne bismo se izmijenili u sebi! Svaki u svom srcu! Svaki u svojoj savjesti! Svaki u svom životu!

Iako nismo pripravnici pred Bogom i pred ovim izmučenim čovječanstvom i pred ovim izmučenim narodom mi, svećenici ovoga naroda, staviti ruku na srce i ispitati svoju savjest kako mi vodimo taj narod, kako mi služimo tome narodu, kakvu smo cijenu pripravni platiti da bi naša služba tom narodu bila zaista velikodušna i potpuna, onda mi nećemo izvršiti svoje sluzenje pošteno, i iskreno i dosljedno!

Mi si sami moramo postaviti pitanje: kako je s mojom ljubavlju? Kako je s mojom ljubavlju prema čovjeku? Jučer sam primio jedno pismo! Piše mi jedan mali čovjek! Taj mali čovjek slučajno je žena, ali čovjek! Zamolila me da pročitam to pismo svećenicima skupljenim na ovom tečaju. Mi bismo se ipak morali obazirati u svojim ispitivanjima na želje, a često puta i na krikove toga našeg malog izmučenog svijeta! Što ona piše? Recite svećenicima da budu dobri s ljudima! Došao je, kaže ona, jedan čovjek k svome župniku da ga pita dolazi li njegov sin na vjeronauk, jer on ga šalje, a on bi mogao otići nekamo drugamo! Župnik je bio srdit što je došao! Ljutit je pogledao u knjigu i rekao svome posjetiocu: nije ga bilo dva puta!

Čovjek se želio sa župnikom malo porazgovoriti i o drugim stvarima, ali vidio je da nije dobro došao, jer se župniku nekuda žurilo! Bio je u radnom odijelu! Ostavio je svoga posjetioca i otišao pod svoj auto da nešto popravlja! I ona zaključuje da je bio svećeniku važniji auto nego čovjek koji je došao možda prvi put, a vjerojatno i posljednji put da se porazgovori sa svojim župnikom!

Ništa tom svećeniku nije smetao ni biskup ni struktura da bi humano primio svoga župljanina!

Draga moja braćo, budimo humani, ali humani božanskom dimenzijom ljubavi. Ne bi imalo smisla propovijedati samo neki humanizam bez te božanske dimenzije ljubavi!

Moramo biti pošten! Ta riječ pošten, poštenje, mnogo u sebi sadrži! Ona sadrži u sebi: istinoljubivost, čovjekoljublje, pravednost, vlastitu poniznost, vlastitu iskrenost, ona sadrži strah da ne bismo nekoga nepravedno osudili, da ne bismo nekome podmetnuli zlo što ga nije kanio učiniti! Riječ poštenje sadrži u sebi također, obvezu da priznamo svakom čovjeku njegov rad, trud i nastojanje da suzi dobru čovječanstva. Moramo priznati trud radnicima u Crkvi koji se zaista trude za dobro Crkve.

Kada bismo ovako sa stanovišta totalnog poštenja, obogaćenog dimenzijom ljubavi, promatrali, osluškivali, prosuđivali i naše unutarnje situacije, sigurno bismo lakše i u smirenijoj, vedrijoj i otvorenijoj atmosferi našli unutarnji dijalog, pomirenje i jedinstvo!

Moramo biti humani! Human i prema svojim biskupima! Human i prema svojoj subraći svećenicima! Ali, kazem, human u smislu božanske zapovijedi koja mora početi u mom srcu, u mojoj savjesti, mora početi od mene samoga, inače sam lažac! Moramo biti humani prema tim malim ljudima! Valjda znamo u kakvoj situaciji žive! I oni se pitaju: što ti naši svećenici kane sada učiniti! Vi znate što oni očekuju od nas! Očekuju od nas ništa više ni manje nego objavu samoga Isusa Krista! Duh samoga Isusa Krista! Čovjekoljublje samoga Isusa Krista (Tit 3,4)! Ljubav Isusa Krista! I siromaštvo Isusa Krista, i čistoću Isusa Krista i onu poslušnost Isusa Krista kojom je on pošao na križ da bi bio otkupitelj i osloboditelj svijeta!

Budimo poštene! Budimo poštene kad izričemo sudove! Nastojmo čovjeka uzeti u kontekstu čitave njegove egzistencije, njegova položaja, njegove odgovornosti, njegovih mogućnosti, svih uvjeta u kojima taj čovjek mora živjeti i raditi. Nastojat ćemo uvijek donijeti pravedan sud koliko je to čovjeku uopće moguće! Donijet ćemo pošten sud, a poštene će sudovi zaista ljude otvarati jedne drugima. Onda će i razgovor, pa i konfrontacija mišljenja guje je ta konfrontacija zaista slobodna, donositi pozitivne rezultate, jer nam je svima od toga da služimo istini u ljubavi, a time služimo čovjeku kojem smo poslani da mu budemo objavitelji Kristove prisutnosti!

Budimo poštene i u prosuđivanju svojih biskupa! Možda bi bilo dobro da na ovom svećeničkom tečaju govori i koji od biskupa braći svećenicima iz svoje biskupske situacije, da otkrije kakve sve tjeskobe ima i biskupsko srce i biskupska savjest kad se nađe u toj dijalektici između Krista i čovjeka, između Crkve i svijeta, između vremena i vječnosti! Kad se nađe u konkretnim uvjetima i u konkretnim mogućnostima, kako je često nemoćan da ostvari ono što bi želio ostvariti. Sve to treba uzimati u obzir da bismo bili pravedni suci!

Draga moja braćo, ako u našem srcu bude duboka odluka da budemo obraćeni — dakako, nikada do kraja u ovom životu, jer se svaki dan moramo obraćati, svaki dan moramo nastojati ostvarivati ljubav — onda će naša Crkva u ovom trenutku strahovitoga grča čitavoga svijeta i čovječanstva dati svjedočanstvo svjetla! Neki dan rekao mi je jedan intelektualac, književnik — neću mu reći ranga —: I vi u Crkvi imate neke polemike! Kuda to vodi? Da li su te polemike očišćavajuće? Treba nam vaše jedinstvo! Odgovorio sam mu: Možete imati povjerenja da su te polemike očišćavajuće i da svi imaju dobru volju da zaista dadnemo svjedočanstvo jedinstva!

Draga moja braćo, to je moguće samo ako se obraćamo vršeći ovu najveću zapovijed, ako se počnemo obraćati danas!

Molimo s Bogorodicom Duha Svetoga, jer bez njega smo uvijek u tami! »Bez Božanstva tvogega čovjek je bez ica, tone sav u crnom zlu!« (Himan Duhu Svetomu)

Molimo, dakle, Duha Svetoga da on bude u nama ta unutarnja, silna energija, božanska snaga koja će nas učiniti poštenima, pravednima, otvorenima i jako pažljivima prema čovjeku, jer Isus Krist želi da u čovjeku susrećemo njega! Amen.

2. APOSTOLAT OBITELJI

*Koncilski oblici obnove obitelji kod nas
(diskusija s grupom laika prve večeri u 19,30 sati)*

Grupu koja se okupila na pozornici predstavila je sudionicima Tjedna gospoda B. KEGLEVIĆ. Ona je rekla: »Svrha je ovoga našeg skupa potaknuti vas na razmišljanje i djelovanje na području obiteljskog apostolata. Taj apostolat zahtijeva različite akcije, susrete s ljudima. Uspjeh obiteljskog apostolata ovisi mnogo o tome koliko ste vi kao duhovni vođe za to zauzeti...«

Nakon nje govorio je gosp. Č. CURLIN o zaručničkim tečajevima. Uobičajena priprava zaručnika za brak, dva-tri posjeta župniku, zaista nije dosta. »Osjeća se potreba da se ta priprema znatno proširi, obuhvaćajući širi splet problema braka u svijetu u kojemu živimo.« Godine 1962, na inicijativu pučkog misionara o. Mate Jovića i liječnika dra Đure Tomašića, organiziran je tečaj priprave za brak u Zagrebu. On djeluje i danas. Ondje mladi bračni parovi iznose svoja uvjerenja, svoje probleme i svoja iskustva, što uvelike pomaže polaznicima tečaja. U Zagrebu se tečaj održava uz isusovačku baziliku u Palmotićevoj ulici, a slični tečajevi već djeluju u Osijeku, Slavanskom Brodu, Splitu i Rijeci.

Potom je inž. Juraj KEGLEVIĆ govorio o formaciji laika za obiteljski apostolat. Rekao je: »Mene je osobno na ovaj rad ponukala svijest da imam zaista nešto reći svojim prijateljima koji stupaju u brak, jer sam dosta proživio i saznao mnogo toga što mi je prije bilo nepoznato.«

Inž. J. GRILEC izvijestio je sudionike Tjedna o »zajednicama Naše Gospe«. To je oblik okupljanja bračnih parova u njihovu nastojanju na promicanju obiteljske duhovnosti i težnje za integralnim kršćanstvom. Prema riječima utemeljitelja toga okupljanja, svećenika Catarella, to je pokret duhovnosti u kojemu bračni parovi nastoje postati svjesni djelotvorne Božje prisutnosti u sebi, u svome braku i u svijetu. Kao program svoga obiteljskog života uzimaju evanđelje.

O sličnim pokušajima na selu govorio je svećenik Rajko BRNIC. On je rekao: »Tjerala me misao da aktiviram duhovni život u župi. Našao sam par dobrih supruga i zamolio ih da zamole sve svoje rođake da se okupe. Kad su se okupili, govorio sam o tome kako se treba kršćanski povezati u rješavanju zajedničkih ekonomskih i duhovnih problema... Kad smo okupili više rodbinski povezanih brakova, tu su se pojavili baš takvi problemi, gdje zbog sitnice rođaci godinama ne razgovaraju. Tu je bilo najlakše takve probleme rješavati. Oni su to lijepo primili, sad me upravo tjeraju da tako nastavim. Donesene su praktične odluke, kako će jedna obitelj drugu pozvati na misu, na ispovijed...«

Gospođa F. STOJANOVIĆ kratko je i sržno izvijestila o svojim iskustvima u spašavanju nerodne djece. Među ostalim je rekla: »Iako je moj dobar čovjek, zbog teškoga djetinjstva nije želio imati više djece. Kad sam po treći put dolazila u rodilište, rekao mi je: 'Ako rodiš djevojčicu, ne vraćaj mi se više!' I nagovarao me prije toga na pobačaj. A Bog je dao da sam rodila dvije djevojčice najednom! Muž je uvidio da nema pravo, došao je po nas u rodilište, jedno je dijete nosio kući on, drugo ja. Kad sam trebala roditi četvrti put, rekao mi je da pobacim ili da će me ostaviti. Ja sam rekla: 'Ti me ostavi, samo neka me Bog ne ostavi!' Ja sam ipak rodila. Kad je ta mala imala dva mjeseca, muž ju je pogladio po glavi